

4.8 Критерий за пълнота

Критерият за пълнота дава възможност да разпознаем дали едно множество от двоични функции е пълно или не е пълно. За всяко крайно множество от функции проверката може да бъде извършена с краен брой стъпки. Критерият е открит от американския математик Е. Пост, а по-късно от руският математик С. В. Яблонски.

Теорема 4.8.1 (Критерий за пълнота) *Необходимото и достатъчно условие множеството от двоични функции F да е пълно е да не се съдържа изцяло в нито едно от множествата T_0, T_1, S, M и L .*

Доказателство: *Необходимост.* Да предположим, че F е пълно множество и се съдържа изцяло например в T_0 . Тогава $F \subseteq T_0$ и $P_2 = [F] \subset [T_0] = T_0 \neq P_2$, което е невъзможно.

Достатъчност. Тъй като в F има функции $f_0 \notin T_0, f_1 \notin T_1, f_s \notin S, f_m \notin M$ и $f_l \notin L$, от теорема ?? следва, че пълната система $x_1 x_2, \bar{x}_1$ се реализира с формула над F . $\square$

От критерия за пълнота може да се получат важни следствия.

Определение 4.8.1 *Множеството A ще наричаме **предпълно**, ако $[A] \neq P_2$, но за всяка $f \notin A$ е в сила $[A \cup \{f\}] = P_2$, т.е. с прибавянето към A на произволна функция, която не е от A , то става пълно множество от двоични функции.*

Теорема 4.8.2 *Всяко предпълно множество е затворен клас.*

Доказателство: Да допуснем, че A не е затворен клас и е предпълно множество. От $A \subset [A]$ и $A \neq [A]$ следва, че има такава функция $f \in [A]$, за която $f \notin A$. Тогава получаваме

$$A \cup \{f\} \subseteq [A] \text{ и } P_2 = [A \cup \{f\}] = [A] \neq P_2,$$

което е невъзможно.

Теорема 4.8.3 *Предпълни класове са точно множествата T_0, T_1, S, M и L .*

Доказателство: Всеки предпълен клас е затворен, а произволен затворен клас, различен от P_2 , трябва или да съвпада с T_0, T_1, S, M и L , или да се съдържа изцяло в някой от тях. Да допуснем, че A е предпълен клас, който е собствено подмножество например на T_0 . Тогава има такава функция f , че $f \in T_0$ и $f \notin A$. Получаваме $A \cup \{f\} \subset T_0$ и

$$P_2 = [A \cup \{f\}] \subseteq [T_0] = T_0 \neq P_2,$$

което е невъзможно. Следователно предпълни класове може да са само T_0, T_1, S, M и L . $\square$

За докажем, че T_0, T_1, S, M и L са предпълни класове, трябва да покажем, че във всеки от тях се съдържат функции, които не принадлежат на останалите четири класа. Това се вижда от таблица 4.7, в която с " + " е отбелязана принадлежността към даден клас, а с " - " е отбелязана непринадлежността.

Таблица 4.7

	T_0	T_1	S	L	M
0	+	-	-	+	+
1	-	+	-	+	+
$\bar{x}$	-	-	+	+	-
$x_1 x_2$	+	+	-	-	+
$x_1 + x_2 + x_3$	+	+	+	+	-
$x_1 x_2 + x_1 x_3 + x_2 x_3$	+	+	+	-	+

Ясно, е че $\exists g \notin T_0$. Ако $g \notin T_0$ ще докажем, че $[T_0 \cup \{g\}] = P_2$. Достатъчно е да докажем, че

$$T_0 \cup \{g\} \not\subset T_0,$$

$$T_0 \cup \{g\} \not\subset T_1,$$

$$T_0 \cup \{g\} \not\subset S,$$

$$T_0 \cup \{g\} \not\subset M,$$

$$T_0 \cup \{g\} \not\subset L.$$

От условието $g_0 \notin T_0$ и таблица 4.7 се вижда верността на горните условия. Останалите класове T_1, S, M и L се третират

подобно на T_0 .

Определение 4.8.2 Нека A е затворен клас. Ако $[F] = A$, ще казваме, че множеството двоични функции F е **пълно** **относно** A . Ако освен това никое собствено подмножество на F не е пълно **относно** A , ще наричаме F **база на** A . Когато F е база на P_2 , ще го наричаме просто **база**.

Теорема 4.8.4 Всяка база съдържа не повече от четири функции.

Доказателство: Достатъчно е да покажем, че всяко пълно множество F съдържа пълно подмножество F' от не повече от четири функции. Тъй като F е пълно в него има $f_0 \notin T_0, f_1 \notin T_1, f_s \notin S, f_m \notin M$ и $f_l \notin L$. Подмножеството $F'' = \{f_0, f_1, f_s, f_m, f_l\}$ е пълно и се състои от не повече от пет функции (защото някои от избраните функции могат да съвпадат). Ще покажем как можем да намалим функциите от F'' с още една.

Тъй като $f_0 \notin T_0$, то $f_0(0, 0, \dots, 0) = 1$. Имаме два случая – $f_0(1, 1, \dots, 1) = 0$ или $f_0(1, 1, \dots, 1) = 1$. В първия случай f_0 е и немонотонна и $F' = \{f_0, f_1, f_s, f_l\}$ е пълно множество, а във втория f_0 е несамодвойственна и $F' = \{f_0, f_1, f_m, f_l\}$ е пълно. $\square$

Не е трудно да се види, че съществуват бази с точно четири функции и в този смисъл горната теорема не може да се усили. Пример на такава база е $\{0, 1, x_1x_2, x_1 + x_2 + x_3\}$.

В началото на параграфа споменахме името на Е. Пост. В действителност той успя да получи значително по-силен резултат от критерия за пълнота, като построи и класифицира всички затворени класове от двоични функции. За всеки затворен клас той описа поне една негова база.